

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy .../.../UE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym

COM(2010) 392 wersja ostateczna – 2010/0215 (COD)

(2011/C 54/15)

Sprawozdawca generalny: **Antonello PEZZINI**

Dnia 29 września 2010 r. Rada, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym

COM(2010) 392 wersja ostateczna – 2010/0215 (COD).

Dnia 20 października 2010 r. Prezydium Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego powierzyło przygotowanie opinii w tej sprawie Sekcji Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa.

Mając na względzie pilny charakter prac, na 467. sesji plenarnej w dniach 8–9 grudnia 2010 r. (posiedzenie z 8 grudnia 2010 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wyznaczył Antonella PEZZINIEGO na sprawozdawcę generalnego oraz 161 głosami – trzy osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES popiera prace Komisji zmierzające do stworzenia całościowego pakietu legislacyjnego w celu zagwarantowania wspólnego zbioru praw proceduralnych w postępowaniu karnym w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

1.2 Prawo do udzielanych na czas, dokładnych informacji stanowi część tradycji prawnej UE i staje się coraz istotniejsze ze względu na przemieszczanie się obywateli państw członkowskich wewnątrz UE.

1.3 Również obywatele spoza UE, którzy coraz liczniej przybywają na jej terytorium, powinni mieć możliwość dostrzeżenia – z jednej strony – kultury prawnej UE, a – z drugiej – przejrzystości procedur, które wskazują na poszanowanie człowieka nawet wtedy, gdy podlega on postępowaniu karnemu.

1.4 EKES uważa, że zbliżenie krajowych systemów prawodawstwa, które leży u podstaw dyrektywy, powinno stać się kamieniem węgielnym współpracy prawnej również po to, by zaakcentować kartę praw podstawowych włączoną do Traktatu o UE (TFUE i TUE).

1.5 EKES jest zdania, że ochrona praw podstawowych człowieka przy pomocy wspólnych i uzgodnionych procedur stanowi niewątpliwie istotny element spójności i wzmocnienia swobodnego przemieszczania się wewnątrz UE.

2. Uwagi ogólne

2.1 W celu zagwarantowania podstawowego prawa do rzetelnego procesu karnego, zgodnego z zasadami państwa prawa, UE podjęła konkretne działania mające na celu umocnienie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym.

2.2 Działania te obejmują ponadto umocnienie praw do obrony. To wspólne działanie należy uznać za bardzo istotne przede wszystkim z punktu widzenia wzrostu zaufania do europejskiej przestrzeni sprawiedliwości, a także rzeczywistego zastosowania zasady wzajemnego uznawania decyzji karnych.

2.3 Jednak usunięcie granic wewnętrznych i coraz powszechniejsze korzystanie z prawa do swobodnego przemieszczania się i zamieszkania sprawia, że coraz więcej osób bierze obecnie udział w postępowaniach karnych w państwie członkowskim innym niż państwo miejsca ich zamieszkania.

2.4 W rezolucji Rady UE 2009/C 295/01 z 30 listopada 2009 r. przypomina się:

- konkluzje Rady Europejskiej z posiedzenia w Tampere w 1999 r.,
- program haski z 2004 r.,
- program sztokholmski z grudnia 2009 r. na okres 2010–2014 r.

i, ogólnie rzecz ujmując, wytycza się cel zagwarantowania poprzez kolejne etapy pełnego wdrożenia i spójnego przestrzegania prawa do rzetelnego procesu.

2.4.1 Jest to zgodne z zasadą zapisaną wyraźnie w art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, która zostaje zatem przyjęta za wspólną podstawę ochrony praw osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym.

2.5 Prawo do rzetelnego procesu sądowego oraz prawa do obrony zostały ponadto zapisane w art. 47 i 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej ⁽¹⁾.

2.6 Zwłaszcza harmonogram działań w sześciu punktach, przyjęty we wspomnianej rezolucji Rady, wskazuje, że pierwszoplanowe znaczenie mają następujące środki:

— Środek A: zważywszy, że pełne korzystanie z praw do obrony wymaga ich znajomości, podejrzanemu lub oskarżonemu, który nie mówi w języku postępowania karnego lub go nie rozumie, przyznaje się prawo do pomocy tłumacza ustnego lub do skorzystania z tłumaczenia pisemnego najważniejszych dokumentów z postępowania ⁽²⁾.

— Środek B: stanowi się, że osoba podejrzana lub oskarżona o przestępstwo powinna być prawidłowo informowana o swych prawach podstawowych za pomocą ustnego lub pisemnego pouczenia (*Letter of Rights*). Osobie podejrzanej przyznaje się ponadto prawo do uzyskania w krótkim czasie informacji o charakterze i przyczynie oskarżenia, a także do otrzymania w odpowiednim czasie informacji potrzebnych do przygotowania obrony.

3. Treść wniosku

3.1 Zgodnie z upoważnieniem, o którym mowa we wspomnianej rezolucji Rady, 27 lipca 2010 r. Komisja sporządziła wniosek dotyczący dyrektywy COM(2010) 392 wersja ostateczna na temat prawa do informacji w postępowaniu karnym.

3.2 Wniosek dotyczący dyrektywy ma na celu dokładne zastosowanie środka B omówionego we wspomnianym harmonogramie działań poprzez wprowadzenie wspólnych norm minimalnych dotyczących prawa do informacji w postępowaniu karnym na terytorium UE.

⁽¹⁾ **Art. 5 ust. 2** Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego”) stanowi zwłaszcza, że „Każdy, kto został zatrzymany, powinien zostać niezwłocznie i w zrozumiałym dla niego języku poinformowany o przyczynach zatrzymania i o stawianych mu zarzutach”.

Art. 6 ust. 3 („Prawo do rzetelnego procesu sądowego”) stanowi, że „Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma co najmniej prawo do: a) niezwłocznego otrzymania szczegółowej informacji w języku dla niego zrozumiałym o istocie i przyczynie skierowanego przeciwko niemu oskarżenia; b) posiadania odpowiedniego czasu i możliwości do przygotowania obrony; e) korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie rozumie lub nie mówi językiem używanym w sądzie”.

Ta sama gwarancja rzetelnego procesu sądowego została wyraźnie przewidziana w **art. 111** konstytucji włoskiej, znowelizowanej ustawą konstytucyjną nr 2/1999.

⁽²⁾ Dyrektywa 2010/64 opublikowana w Dz.U. L 280 z 26.10.2010, obowiązująca od 20 października 2010 r.

3.3 W związku z tym przepisy zobowiązują organ prowadzący dochodzenie nie tylko do udostępnienia podejrzanemu niezbędnych informacji, ale również do działań mających na celu zwrócenie uwagi obrony na te informacje.

3.4 W praktyce te pozytywne i rozsądne środki powinny prowadzić między innymi do ograniczenia czasu i kosztów dochodzenia, zapobiegając błędom prawnym i ograniczając liczbę apelacji.

3.5 W ten sposób może dojść zatem do swego rodzaju pozytywnej „rekompensaty” dodatkowych kosztów finansowych, nawet jeżeli byłyby one ograniczone, które niewątpliwie wiążą się z przygotowaniem i praktycznym zastosowaniem środków informacyjnych.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Motyw 18 – stwierdzenie: „Informacji o prawach należy udzielić [...] wkrótce po rozpoczęciu postępowania karnego”, może wydawać się sprzeczne, dlatego też przydatne byłoby uściślenie, kiedy dokładnie należy udzielić ustnie informacji lub powiadomić na piśmie o oskarżeniu.

4.2 Motyw 19 – początkowe stwierdzenie: „informacje o tych bezpośrednio przysługujących prawach proceduralnych”, wydaje się niejasne, w związku z czym należy doprecyzować charakter i zakres tychże praw proceduralnych istotnych zwłaszcza dla skuteczności obrony.

4.3 Motyw 21 – końcowe stwierdzenie: „powoduje on poważne zagrożenie dla [...] bezpieczeństwa wewnętrznego państwa członkowskiego”, może się wydawać mgliste. Niemniej określenie „poważne” należy uznać za konieczne dla uniknięcia możliwości kierowania się przez państwa członkowskie polityczną swobodą uznania pod pretekstem zagwarantowania „bezpieczeństwa wewnętrznego”.

4.4 Motyw 22 – dla zwiększenia przejrzystości zakres sformułowania: „mechanizm pozwalający sprawdzić, czy podejrzany”, może zostać uściślony poprzez dodanie po słowie „sprawdzić” wyrażenia: „poprzez podjęcie czynności formalnych”.

4.5 Art. 3 ust. 1 – słowo „szybko” można zastąpić bardziej precyzyjnym wyrażeniem: „od chwili podjęcia pierwszej czynności”.

4.6 Art. 3 ust. 2 ostatnie tiret – wyrażenie: „szybkie postawienie przed sądem”, należy zastąpić wyrażeniem: „niezwłocznie postawiony przed sędzią”, zresztą zgodnie z brzmieniem art. 5 ust. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

4.7 Art. 4 ust. 1 – słowo „szybko” należałoby zastąpić bardziej precyzyjnym wyrażeniem „niezwłocznie”.

4.8 Art. 6 – zważywszy, że dyrektywa dotyczy prawa do informacji o zarzucanych czynach nie tylko na etapie procesowym, lecz również przedprocesowym przepisy powinny uściślać, że informacje o zarzucanych czynach muszą zostać udzielone również podczas czynności policji kryminalnej, przynajmniej w wypadku oddelegowania przez organ sądowy lub gdy przedstawiane jest początkowe oskarżenie.

4.9 Art. 6 ust. 1 – powinien brzmieć: „Państwa członkowskie zapewniają, by osobie podejrzanej lub oskarżonej o popełnienie przestępstwa udzielono dostatecznych informacji o zarzutach **i przyczynie oskarżenia**, by zagwarantować rzetelność postępowania karnego”, co odzwierciedla treść Europejskiej konwencji praw człowieka, gdzie w art. 6 ust. 3a wyraźnie mówi się o „**przyczynie oskarżenia**”.

4.10 Art. 6 ust. 2 – wyrażenie „szybko” należy zastąpić wyrażeniem „niezwłocznie” dla lepszego oddania treści Europejskiej konwencji praw człowieka, w odniesieniu do której istnieje już bogate orzecznictwo.

4.11 Art. 6 ust. 3a) – Zamiast „okoliczności **popelnienia** przestępstwa” powinno być „okoliczności, **w których być może doszło do popelnienia** przestępstwa”, ponieważ w chwili oskarżenia jeszcze nie wiadomo, czy przestępstwo rzeczywiście zostało popełnione. Można to stwierdzić dopiero po wydaniu wyroku sądowego.

4.12 Art. 6 ust. 3 lit. a) – wyrażenie: „w tym czasie, miejsca oraz stopnia udziału”, byłoby ściślej, jeżeli słowo „stopnia” zastąpiono by wyrażeniem: „rzeczywistego udziału w przestępstwie”.

4.13 Artykuł 6 ust. 3: dodać trzy nowe podpunkty:

- „c) karę stosowaną w wypadku opisanego wyżej przestępstwa,
- d) terminy i środki prawa do obrony oraz instrumenty dowodowe,
- e) względne następstwa ewentualnego samooskarżenia.”

4.14 Art. 7 ust. 2 – wymóg „tajności”, na podstawie którego można odmówić dostępu do określonych dokumentów po zakończeniu dochodzenia, powinien zapobiec nadmiernej swobodzie uznania organu sądowego, zważywszy że w chwili zamknięcia dochodzenia i tak udostępniane są na ogół dokumenty procesowe.

4.15 Art. 7 ust. 3 – we wszystkich wersjach językowych dyrektywy należy zachować odniesienie do „postępowania przedprocesowego” (*indagini preliminari*), unikając wyrażenia „postępowanie przygotowawcze” (*fase istruttoria*), gdyż w wielu przepisach dotyczących postępowania nie przewiduje się stosowania tego wyrażenia.

Bruksela, 8 grudnia 2010 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON
